

Науковий керівник: д.п.н., доцент Романенко Т. В.

Кривошия Д. Ю.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПРОВІДНІ НАПРЯМИ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ О.А. ЗАХАРЕНКА

Проблеми родинного виховання та їх вирішення є дуже важливими сьогодні. Поєднання школи та сім'ї у вихованні дитини було, є та буде важливим питанням у всі часи. Отож, актуальність моєї роботи полягає в тому, що в ній розкрито провідні напрями родинного виховання у творчій спадщині О.А. Захаренка.

Унікальний досвід розв'язання проблем виховання саме в сім'ї презентує педагогічний колектив Сахнівської середньої школи, який очолював відомий український педагог, Олександр Антонович Захаренко. У 60-90-ті роки ХХ століття цей освітній заклад був центром новаторської педагогічної думки, творчого пошуку, високопродуктивної організації навчально-виховного процесу, створення школи-родини. На особливу увагу заслуговує здобуток у справі родинного виховання. Здійснювалося воно значною мірою на основі історичного досвіду вітчизняної педагогіки та концептуальних положень, сформульованих А.С. Макаренком та В.О. Сухомлинським щодо ролі й місця сім'ї в духовному житті особистості, в її всебічному розвитку. Спираючись на досягнення педагогічної та психологічної науки, узагальнюючи власний багаторічний досвід роботи в сільській середній школі, О.А. Захаренко успішно розв'язував складні проблеми морального, фізичного, естетичного, трудового виховання, соціалізації учнівської молоді.

Під керівництвом Олександра Антоновича школа тісно співпрацювала з батьками, сім'єю, громадою, усім навколишнім середовищем, відчутно впливала на життя села, була його культурним центром. Ним теоретично і практично вибудована самобутня педагогічна система, спрямована в майбутнє, провідною частиною якої була система родинного виховання. Він глибоко розумів значення сім'ї та родини у становленні молодої людини, адже вона є основою формування особистості, найбільш впливовим чинником усього виховного процесу. «Немає дорожчого скарбу, – зазначає академік, – який подарувала природа людині, ніж сім'я. Так! Дивовижний скарб. Не кожній людині він дається. Та й чи завжди він солодкий. Буває нудотний, з отрутою розчарувань, буває переповнений щастям кохання, взаєморозуміння» [3, с. 18]. Необхідність об'єднання зусиль школи, сім'ї та громадськості пов'язана з тим, що окремо ні сім'я, ні школа не можуть повністю забезпечити неперервність і наступність виховного процесу. При цьому О.А. Захаренко зазначав, що сім'ю у вихованні дітей не може підмінити ні школа, ні громадськість, оскільки у кожного з них своя соціальна роль у цьому процесі. Тому протягом усієї своєї педагогічної діяльності Олександр Антонович приділяв прискіпливу увагу родинному вихованню, розглядаючи його як пріоритет у системі виховних впливів. Головними принципами, на яких будувалася родинно-виховна діяльність в Сахнівській середній школі є:

- турбота про здоров'я дітей – першочергове завдання вчителів і батьків;
- набуття школою статусу школи-родини;
- тісна взаємодія школи, сім'ї та громадськості;
- підтримання авторитету батьків, родичів в очах учнів;
- систематична турбота про педагогічну культуру і високе моральне обличчя батьків, їх відзначення за успіхи у вихованні дітей;
- повага до батьків, старших, одиноких літніх людей – закон життя для учнів, естафета, що передається від покоління до покоління;

- школа – генератор ідей для вчителя, батька, учня;
- систематичне застосування шкільних засобів масової інформації (шкільна газета, щоденна радіолінійка, шкільна телестудія);
- поєднання турботи, вимогливості й поваги до учня, узгодженість у діях і вимогах батьків і вчителів.

Тісні стосунки між школою і сім'єю дають можливість реалізувати головну мету виховання – формування всебічно розвиненої людини. Сім'я самостійна одиниця тому ніхто не має право втручатися у справи сім'ї. Яку роль тоді відіграє школа? Цілі та завдання школи та сім'ї тісно пов'язані між собою. Школа може допомагати сім'ї розв'язувати проблеми. Саме тому можна виокремити шляхи впливу сім'ю:

1. Навчання батьків.

Наприклад, раз на місяць батькам читали лекції про виховання дітей. Випускалася шкільна газета. Тираж відповідав кількості учнів школі; велика частина газети присвячувалася сім'ї: писали про методи виховання дітей у кращих сім'ях, їх проблеми. Щодня проводилася радіолінійка, а шкільний телецентр забезпечував вихід телепередачі про життя школи та села.

2. Підготовка учнів до сімейного життя.

Проводилися різні бесіди. Працювали швейний, кулінарний центри, зелена аптека. У школі існувала реєстрація шлюбів, новонароджених.

3. Впровадження родинно-шкільних традицій.

Жодна справа, захід не проходили без участі батьків. Наприклад, урочисте висадження троянд на честь загиблих воїнів, парад на 9 травня, висадження дерев у шкільному дендропарку, виставка учнівських робіт.

4. Формування поваги до дорослих.

«Повага до старших, – зазначав О.А. Захаренко, – є вічною естафетою, законом життя, що необхідно свято берегти і передавати із покоління в покоління» [2, с. 6]. У шкільній теплиці вирощувалися квіти, які потім дарували ветеранам війни, праці, вітали з днем народження.

5. Організація спільної праці батьків, учнів і вчителів.

Все в школі було зроблено руками вчителів, батьків, учнів: дендропарк, басейн, музей і багато іншого.

6. Виховання патріотичних почуттів на родинному підґрунті.

Наприклад, пошук тих, хто загинув під час голодомору для створення «Криниці совісті».

Родинне виховання, вважав педагог-науковець, – це системна робота школи щодо впливу на сім'ю, родину, а через неї – на особистість школяра задля формування в нього моральних переконань.

Принцип турботи і вимогливості в родинному вихованні О.А. Захаренко вважав одним із ключових, неодноразово підкреслюючи важливість узгодженості в діях і вимогах батьків і вчителів, переконуючи, що ці дві складові є нероздільними та обов'язковими ефективного виховного впливу. О.А. Захаренко зауважував, що вимогливість і турбота до учнів виступають у вигляді принциповості, тактовності, довіри, справедливості, поваги. Олександр Антонович рішуче засуджував тих батьків, хто занадто залюблено ставився до дітей, не вимагаючи від них посильного внеску, ні в чому їм не відмовляючи.

Отже, через усю спадщину О.А.Захаренка проходить ідея взаємної турботи і взаємних обов'язків батьків і дітей. Він, підкреслюючи роль і значення батьків, звертаючись до учнів, говорив, що батьки поганого не порадять, вони лише турбуються про життя та здоров'я дітей і роблять усе, щоб їм нічого не загрожувало, щоб вони швидко пізнавали світ, який оточує їх. Педагог говорив: «Людина велика то чи мала завжди схожа на струмок, що має два найперші джерела. Ті джерела – сім'я і школа. І якщо в них вода чиста, прозора, освячена вічними ідеалами, ріка буде повноводна і дужа, а в пору зрілості атестат про середню освіту стає ще й громадянським документом з гарантією для суспільства на довгі роки» [1, с. 3].

Список використаних джерел

1. Захаренко О.А. Виступ на Всесоюзній конференції педагогічних працівників «Боль сельського учителя». – Москва, Росія, 1986 // Приватний архів родини Захаренків. – Папка 32.

2. Захаренко О.А. Виступ на пленумі ЦК КПРС, м. Москва, Росія. – 1984 / Приватний архів родини Захаренків. – п. 18

3. 210 шкільних лінійок. Загальношкільні лінійки, проведені в сільській школі протягом 1998–2000 років: Метод. посіб. / О.А. Захаренко, С.О. Захаренко. – Сахнівка: б.в., 2002. – 295 с.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент Захаренко С.О.

Кукотін О. А.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ТЕХНОЛОГІЇ ЕФЕКТИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Актуальність даної теми пояснюється невпинним розвитком технологій: багато галузей промисловості модернізуються, різноманітні виробничі процеси автоматизуються, внаслідок чого відбувається скорочення робочих місць на підприємствах. Швидке отримання навичок та знань для перекваліфікації або підвищення рівня уже наявної спеціальності – необхідна можливість для сучасної людини. Для закладів вищої освіти орієнтація на швидке отримання кваліфікаційних компетенцій – це в першу чергу відхід від застарілих підходів до навчання і, як наслідок, можливість збільшити кількість абітурієнтів, що бажають вступити до закладу.

Мета даної доповіді полягає в створенні комплексу заходів, орієнтованого на підвищення якості вищої освіти за рахунок збільшення темпів та якості надавання знань та навичок. Досягнення таких результатів планується за допомогою мнемоніки, так званого мистецтва запам'ятовування.

Предмет аналізу – це якість освіти, що надається в закладах вищої освіти України, і можливість її підвищення за рахунок інтеграції мнемотехніки. Припускаючи, що якість освіти – це кількість знань та навичок, якими може на якісному (без помилок) рівні оперувати студент в конкретний момент у часі, можна виокремити основну **проблему** – створення універсального підходу до навчання студентів, при якому останні будуть добре запам'ятовувати знання і опановувати навички з подальшою можливістю застосування останніх у житті.

Коли мова йде про універсальний підхід, відбувається до певної міри нехтування індивідуальними характеристиками студента, як-от тип мислення (склад розуму) чи бажання студента вчитись. На меті стає розробка такого методу, при застосуванні якого студент, незалежно від власних особливостей (виключення з яких становлять розлади у здоров'ї студента, які перешкоджають безпосередньому отриманню знань), все одно отримає знання у кількості, достатній для формування мінімальної компетенції у даній області знань.

На мою думку, допоміжним засобом у даній ситуації є застосування мнемотехніки – набору прийомів роботи з інформацією, який дозволяє швидше, на більш довгий термін і з розумінням запам'ятовувати інформацію. В [1] описані основні аспекти роботи нашої пам'яті і деякі мнемотехнічні засоби роботи з інформацією. Згідно результатів дослідження автора та численних джерел, на які він посилався, процес запам'ятовування інформації є результатом утворення нейронних зв'язків у мозку людини [1,3], а згадування – це активація останніх.

В якості **методу** досягнення мети виступає навчальна програма з тої чи іншої дисципліни, скомпонована певним чином. Зміна вмісту та представлення матеріалів програми – це **захід**, дія, яка необхідна для формування комплексу, визначеного у меті доповіді. Відповідно до того, що мнемоніка працює саме з інформацією, першочерговими змінами у навчальній програмі будуть трансформації навчальних матеріалів (теорем, аксіом, правил, законів, формул та ін.) у інформацію. Ця інформація має бути підпорядкована певним правилам, які самі по собі зроблять її запам'ятовування легшим і приємнішим:

1. Інформація має бути самостійною настільки, наскільки це можливо – тобто для її розуміння не потрібно мати іншу інформацію. Це особливо актуально для дисциплін із лінійною послідовністю знань (наприклад, у математиці без розуміння означення похідної неможливо повністю осягнути зміст первісної), де якщо студент пропустив деяку частину матеріалу, то без неї подальше вивчення дисципліни стає лише важчим.